

פרפראות לפרשת השבוע

מלוקט מדרג
ומספה"ק

בס"ד פרשת לך – לך תשפ"ה

מתוך ספר דברות גרשון להגה"צ ר' גרשון שטיינברג זצ"ל

ולשנות אמר לו אברהם תזרוק ממך את העבודה זרה, ודיבר אתו 6 שעות על זה לשכנע אותו ולקרבו לה' יתברך, ובסוף הוציא פסל מכיסו ונישקו, אמר לו אברהם אני נתתי לך אכילה ושתיה ודברתי אתך שש שעות על זה, ועוד נשארת בדעתך וגירשו מביתו, כשהלך האורח אמר הקב"ה לאברהם אני השארתי אותך בחיים 90 שנה, בגלל שאולי יעשה תשובה, ואתה אחרי שש שעות בלבד התייאשת ממנו. מיד הלך אברהם לחפש אחריו, והתחנן לפניו שלא ילך עכשיו בלילה כשיש סכנת דרכים וחיות רעות, חזר אצלי ואתן לך מקום לינה, ואכן כן עשה האיש, למחרת שוב דיבר אברהם על לבו שעות רבות עד שעשה תשובה, מכאן אנו למדים שאין לאדם להתייאש אף פעם משום תלמיד, ואע"פ שלא הצליח בתחילה יחזור וינסה עוד ובעזרת השם יצליחו, ויראו ברכה ונחת מכל תלמיד ותלמיד.

ויהי כאשר הקריב וגו' הנה נא ידעתי וגו'. רז"ל אמרו (ב"ב טז א) להגיד צניעות שהיה ביניהם. ומקשה האוה"ח הק' דבכל זאת קשה בשביל מה אמר את זה לשרה, ומתרג' כיון שרצה לצוות עליה לומר אחי הוא, חשש שלשרה יהיה טענה למה הכניסה בכלל סכנה שלא היה לו להביאה למקום כזה, ולכן אמר אליה הנה נא וגו' שאברהם התנצל לפניו על הדבר כי עתה נודע לו ולא מקודם שאם היה יודע מה שיודע עתה לא היה מביאה אל מצרים והיה הולך למקום אחר.

הרמב"ן כותב כי אברהם אבינו חטא חטא גדול בשגגה שהביא אשתו הצדקת במכשול עון מפני פחדו פן יהרגוהו, והיה לו לבטוח בשם שיציל אותו ואת אשתו ואת כל אשר לו, כי יש באלהים כח לעזור ולהציל. גם יציאתו מן הארץ, שנצטוו עליה בתחילה, מפני הרעב, עון אשר חטא, כי האלהים ברעב יפדנו ממות. ועל המעשה הזה נגזר על זרעו הגלות בארץ מצרים ביד פרעה. במקום המשפט שמה הרשע והחטא. ושואל מרן הגרא"מ שך זצוק"ל מהיכן ידע זאת הרמב"ן הרי לא מצינו את זה בגמ' או מדרש, ותירג' שכתוב סוד ה' ליראיו. הקב"ה מגלה סודות ליראיו.

למען ייטב לי בעבורך. רש"י אומר ויתנו לי מתנות. ועל פי פשטות, שהיה צריך כסף כי אז היה עדיין עני, יש אומרים מעשה אבות סימן לבנים, שאברהם רצה לקחת מפרעה כסף, לעשות תקדים על הרכוש הגדול שישראל יקחו כשיצאו ממצרים.

ואברם כבוד מאוד במקנה בכסף ובזהב. מפרש הבן איש חי שאצל אברהם כל העשירות שלו היתה לו למשא כבוד, אבל במצוות כתוב וירץ אברהם, בקלות ולא בכבדות.

וילך למסעיו. אומר רש"י בחזרתו פרע הקפותיו, שכשהלך למצרים לזה מאכסניות שלן בהם, כי לא היה לו כסף, ובחזרתו שנתעשר פרע את החובות. ויש עוד פירוש שהגויים שאלו אותו בשאלות קנטרניות, אתה שדבוק כל כך בהשי"ת וסומך עליו, איך אתה עני וה' לא עוזר לך? וענה להם תראו שעוד יבא זמן שאהיה עשיר גדול, וזהו הפירוש שבחזרתו פרע הקפותיו דהיינו שהיה חייב להם תשובה על שאלתם, והראה להם שה' עזר לו.

בחזרתו פרע הקפותיו, כשלומד אדם פעם ראשונה יש לו קושיות ולא מביין, וכשחוזר נתברר לו יותר, זה שמרמו בחזרותיו כשחוזר עוד הפעם פרע הקפותיו מתורץ לו הקושיות.

ויהי ריב בין רועי מקנה אברהם ובין רועי מקנה לוט. בתחלה כתוב לשון ריב שזה לשון זכר ואח"כ כתוב לשון מריבה שזה

לך לך. אומר רש"י להנאתך ולטובתך. מספרים על הצדיק בעל המאור עינים שהיה עוסק הרבה במצות פדיון שבויים, ופעם נשבה בעל המאור עינים בעצמו לזמן קצר, וגילו לו מן השמים שרצו שירגיש בעצמו את הטעם של שבו, כדי שידע את גודל המצוה שהוא עושה, גם אצל אברהם אמר לו ה' לך לך להנאתך, שכשתרגיש את הצער של הולכי דרכים ואת ההנאה שיש להם כשמוצאים מקום להתאכסן, תדע את גודל המצוה של הכנסת אורחים שאתה עושה.

לך לך מארצך. לך לך בגימטריא 100, רמז מה שרש"י אומר להנאתך ולטובתך, שכאן אין אתה זוכה לבנים ואחרי מאה שנה יוולד לך בן.

מארצך וממולדתך ומבית אביך. לכאורה היה צריך לומר מקודם מבית אביך ואח"כ ממולדתך ואח"כ מארצך, אלא כשאדם יוצא ממקום קודם הוא שוכח את הארץ וזה מארצך, ואח"כ את המקום וזה ממולדתך, ואח"כ את המשפחה וזה מבית אביך.

מארצך וממולדתך ומבית אביך. יש כאן רמז למה שכתוב במס' אבות (פ"ג מ"א) הסתכל בשלושה דברים ואין אתה בא לידי עבירה, דע מאין באת ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון. "מארצך" הכוונה לעפר הארץ וזה לאן אתה הולך, ממולדתך הכוונה מאין נולדת וזה מאין באת, ומבית אביך, הכוונה לאבינו שבשמים שאתה עתיד ליתן לפניו דין וחשבון.

ואעשך לגוי גדול. איתא ברש"י, ואעשך לגוי גדול זהו שאומרים אלקי אברהם, ואברכך זהו שאומרים אלקי יצחק ואגדלה שמך זהו שאומרים ואלקי יעקב. למה לא אומרים ואלקי ישראל, משום דבאלוקי אברהם וגו' יש 26 אותיות כמנין שם הוי"ה ואם יאמרו ישראל יהיה 27 אותיות, והרי אפשר לומר אלוקי ישראל בלא וי"ו החיבור, אלא שאין זה תואם את כללי הדקדוק. זהו שקורין בהפטרות של הפרשה, למה תאמר יעקב ותדבר ישראל, במקום לומר יעקב תאמר ישראל, נסתרה דרכי מה', כי אם יאמרו ישראל יהא נסתר הרמז לשם השם, ומאלוקי משפטי יעבור, ומאלוקי, אם יורידו הוי מואלוקי, משפטי יעבור, הרי עוברים על משפטי הדקדוק.

והיה ברכה. אומר רש"י כך חותמין, שבברכה ראשונה מסיימים מגן אברהם שחותמים בשם אברהם ולא בשם יצחק או יעקב.

ואפשר לבאר בעוד אופן, אברהם הוא מדת החסד כמו שכתוב חסד לאברהם, יצחק הוא עבודה שרואים שהקריב עצמו לקרבן, יעקב הוא תורה כמו שכתוב: "יושב אהלים", והנה כתוב ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה, שלפני ביאת המשיח יהיה הרבה חסד, וזהו הפירוש כך חותמים את הגלות באברהם שהוא מדת החסד.

וילך אברם כאשר דבר אליו ה'. אברהם הלך מחמת ציווי ה' ולא להנאתו וטובתו.

ואברם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרן. מפרש הדעת זקנים מבעלי התוס' שזאת היתה כבר הפעם השניה, ובפעם הראשונה שיצא מחרן היה בן שבעים שנה ואז היתה ברית בין הבתרים.

ואת הנפש אשר עשו בחרן. מסופר במדרש, פעם אחת אירח אברהם אבינו אורח זקן בן תשעים שנה, לאחר שגמר לאכול

לשון נקבה, כי דרך הריב מתחיל הוא במעט כמו זכר שאינו מוליד ואח"כ כתוב בלשון נקבה מריבה שמולידה, שהריב והמחלוקת מתפשטים, וזה לימוד מוסר שלא להתחיל בריב כלל, כיון שאי אפשר לדעת מה יולד מזה אחר כך.

שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם צפנה ונגבה וקדמה וימה. אומר האוה"ח הק' שאמר לו ה' מן המקום אשר אתה שם, שעשה לו הקב"ה נס עצום שיוכל לראות מצפון לדרום ומערב למזרח ממקום אחד מבלי להסתובב.

אריוך מלך אלסר. אומרת הגמרא ששמואל נקרא אריוך, רמז למה שאומרים חז"ל הלכה כשמואל בממונות ולא בדינים דהיינו הלכות, וזה מרומז "אריוך" שזה שמואל, "מלך" מלשון הלכה, "אלסר" הכוונה לא איסור, רק בממון הלכה כמותו.

ויבא הפליט. אומר רש"י זה עוג שפלט מן המבול וכוונתו היתה שאברהם יהרג במלחמה והוא ישא את שרה. ובפר' חוקת כתוב כשלחם משה עם עוג, שהקב"ה אמר למשה אל תירא אותו מפני שמושה פחד אולי יש לו עוד זכות מזה שהודיע לאברהם שלוש נשבה, ואפילו שכוונתו היתה לרעה כדי לישא את שרה בכל זאת משה פחד מן הזכות הזאת, על אחת כמה וכמה שישראל עושה מצוות וכוונתו לטובה בוודאי הזכות גדולה עד מאוד.

אברהם מסר נפשו על לוט, והטעם מפני שהם היו דומים זה לזה, וכדי שלא יאמרו הבריות שאברהם בשבי, מסר נפשו להוציאן שלא יהא חילול השם ח"ו. יש אומרים שאברהם ידע שמלוט יצאו עמו ומואב שמהם יצאו רות ונעמה וכל מלכות בית דוד, בגלל זה מסר נפשו עליו.

הרימותי ידי וגו'. אברהם לא רצה לקחת ממלך סדום שום תשלום ותגמול, שואלים למה מפרעה כן לקח מתנות, והתירוץ מפני שרצה לרמוז למלך סדום שלא היה במלחמה זו שום מעשה של כוחי ועוצם ידי, רק הכל היה בדרך נס ממש מה' יתברך ולכן לא מגיע לו שום תשלום שכר.

אם מחוט ועד שרוך נעל. אברהם לא רצה ליהנות ממלך סדום כלום. חז"ל אומרים בזכות חוט זכה לציצית ובזכות שרוך נעל זכה לתפילין. אומר החתם סופר שכתוב בהלכה שצריך לנעול קודם הנעל של ימין אבל בקשירה קושר נעל של רגל שמאל קודם של ימין, מפני שבנעל יש קשר וקשר מרמז לתפילין שקושרין על שמאל ולא בימין, וזה מרומז עד שרוך נעל שאמר אברהם שמרמז על תפילין, שגם קשר נעל צריך להיות דוגמת תפילין שהוא בשמאל.

ויצא אותו החוצה וגו' הבט נא השמימה וספר הכוכבים ויאמר לו כה יהיה זרעך. רמז לו שכמו שכוכבים אפילו שנראים קטנים למאוד אבל באמת הם גדולים פי כמה וכמה מכדור הארץ, כך ישראל אפילו שאצל אומות העולם הם נראים קטנים אבל באמת הם גדולים וחשובים עד מאוד.

רש"י אומר שה' הגביה את אברהם למעלה מהכוכבים, רמז לו כמו שאתה למעלה מדרך הטבע שאתה תוליד בנים לעת זקנה, כך יהיו זרעך חיים שלא כדרך הטבע, כפי שאנו רואים היום. כתוב בברית בין הבתרים וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי. אומר רבינו סעדיה גאון, שהמצרים קבלו הרבה מכות בגלל שתי מילים שהקב"ה אמר וגם את הגוי אשר יעבודו "דן אנכי", על אחת כמה וכמה לעתיד לבוא שיש כל כך הרבה נבואות על פורעניות הגויים ודאי שיקבלו בכפל כפליים.

יש אומרים שאברהם מת בחודש טבת, וזה מרומז בהבטחה של ברית בין הבתרים ת'קבר ב'שיבה ט'ובה ר"ת טבת. כתוב אצל הגר שאמר לה המלאך שובי אל גברתך והתעני תחת ידיה. מה בא הכתוב להוסיף "תחת ידיה", והרי די במה

לשון נקבה, כי דרך הריב מתחיל הוא במעט כמו זכר שאינו מוליד ואח"כ כתוב בלשון נקבה מריבה שמולידה, שהריב והמחלוקת מתפשטים, וזה לימוד מוסר שלא להתחיל בריב כלל, כיון שאי אפשר לדעת מה יולד מזה אחר כך.

שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם צפנה ונגבה וקדמה וימה. אומר האוה"ח הק' שאמר לו ה' מן המקום אשר אתה שם, שעשה לו הקב"ה נס עצום שיוכל לראות מצפון לדרום ומערב למזרח ממקום אחד מבלי להסתובב.

אריוך מלך אלסר. אומרת הגמרא ששמואל נקרא אריוך, רמז למה שאומרים חז"ל הלכה כשמואל בממונות ולא בדינים דהיינו הלכות, וזה מרומז "אריוך" שזה שמואל, "מלך" מלשון הלכה, "אלסר" הכוונה לא איסור, רק בממון הלכה כמותו.

ויבא הפליט. אומר רש"י זה עוג שפלט מן המבול וכוונתו היתה שאברהם יהרג במלחמה והוא ישא את שרה. ובפר' חוקת כתוב כשלחם משה עם עוג, שהקב"ה אמר למשה אל תירא אותו מפני שמושה פחד אולי יש לו עוד זכות מזה שהודיע לאברהם שלוש נשבה, ואפילו שכוונתו היתה לרעה כדי לישא את שרה בכל זאת משה פחד מן הזכות הזאת, על אחת כמה וכמה שישראל עושה מצוות וכוונתו לטובה בוודאי הזכות גדולה עד מאוד.

אברהם מסר נפשו על לוט, והטעם מפני שהם היו דומים זה לזה, וכדי שלא יאמרו הבריות שאברהם בשבי, מסר נפשו להוציאן שלא יהא חילול השם ח"ו. יש אומרים שאברהם ידע שמלוט יצאו עמו ומואב שמהם יצאו רות ונעמה וכל מלכות בית דוד, בגלל זה מסר נפשו עליו.

הרימותי ידי וגו'. אברהם לא רצה לקחת ממלך סדום שום תשלום ותגמול, שואלים למה מפרעה כן לקח מתנות, והתירוץ מפני שרצה לרמוז למלך סדום שלא היה במלחמה זו שום מעשה של כוחי ועוצם ידי, רק הכל היה בדרך נס ממש מה' יתברך ולכן לא מגיע לו שום תשלום שכר.

אם מחוט ועד שרוך נעל. אברהם לא רצה ליהנות ממלך סדום כלום. חז"ל אומרים בזכות חוט זכה לציצית ובזכות שרוך נעל זכה לתפילין. אומר החתם סופר שכתוב בהלכה שצריך לנעול קודם הנעל של ימין אבל בקשירה קושר נעל של רגל שמאל קודם של ימין, מפני שבנעל יש קשר וקשר מרמז לתפילין שקושרין על שמאל ולא בימין, וזה מרומז עד שרוך נעל שאמר אברהם שמרמז על תפילין, שגם קשר נעל צריך להיות דוגמת תפילין שהוא בשמאל.

ויצא אותו החוצה וגו' הבט נא השמימה וספר הכוכבים ויאמר לו כה יהיה זרעך. רמז לו שכמו שכוכבים אפילו שנראים קטנים למאוד אבל באמת הם גדולים פי כמה וכמה מכדור הארץ, כך ישראל אפילו שאצל אומות העולם הם נראים קטנים אבל באמת הם גדולים וחשובים עד מאוד.

רש"י אומר שה' הגביה את אברהם למעלה מהכוכבים, רמז לו כמו שאתה למעלה מדרך הטבע שאתה תוליד בנים לעת זקנה, כך יהיו זרעך חיים שלא כדרך הטבע, כפי שאנו רואים היום. כתוב בברית בין הבתרים וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי. אומר רבינו סעדיה גאון, שהמצרים קבלו הרבה מכות בגלל שתי מילים שהקב"ה אמר וגם את הגוי אשר יעבודו "דן אנכי", על אחת כמה וכמה לעתיד לבוא שיש כל כך הרבה נבואות על פורעניות הגויים ודאי שיקבלו בכפל כפליים.

יש אומרים שאברהם מת בחודש טבת, וזה מרומז בהבטחה של ברית בין הבתרים ת'קבר ב'שיבה ט'ובה ר"ת טבת. כתוב אצל הגר שאמר לה המלאך שובי אל גברתך והתעני תחת ידיה. מה בא הכתוב להוסיף "תחת ידיה", והרי די במה

פרשת לך לך 126 פסוקים 1 עשה,
הפטרה: "למה תאמר יעקב" ישעיהו מ'.
מברכין למתענין בה"ב

אומרים ברכי נפשי.

הדלקת הנרות 4:08

שקיעה: 4:47 מוצאי שבת: 5:21 ר"ת: 5:59
סוף זמן ק"ש מג"א: 7:55

אליכטיגין פריילאכין שבת קודש

לעי"נ הגה"צ ר' גרשון אביגדור ב"ר חיים זצ"ל נלב"ע י"ג תשרי תשע"ב